Az EMMI Speciális Gyermekotthoni Központban elhelyezettek önálló életkezdési feltételeinek javítása" című pályázat keretében a célcsoport számára biztosított programok részletes bemutatása.

A projekt célja volt, hogy a komplex programok hatására a gyermekvédelmi szakellátásban részesülők önfenntartó képessége fejlődjön, a sikeres családi életre felkészültebbé váljanak, szociális kompetencia szintjük emelkedjen, családi kapcsolataik erősödjenek, kialakuljon a szabadidő kulturált eltöltésének és az ismeretszerzésnek az igénye, vér szerinti családjai bekapcsolódjanak a fenti célokat szolgáló tevékenységekbe, valamint a velük foglalkozó szakemberek aktívan részt vegyenek a fenti célokat szolgáló tevékenységekben, ismereteket szerezzenek és képességeik fejlődjenek az önálló életre való felkészítés területén.

A projekt átfogó célja volt, hogy az otthonban élő, speciális ellátást igénylő fiatalok szociális kompetenciái fejlődjenek, a beilleszkedési zavaraik enyhüljenek, és pszichés állapotuk rendeződjön. A projekt átfogó célja volt továbbá az iskolázottság arányának javítása, ezzel a társadalmi reintegráció megkönnyítése, az alapvető erkölcsi normák elfogadtatása. Mindezek közvetetten szolgálják szakmai képzettségük fejlődését is.

A projekt részcéljai a következők voltak:

- A célcsoport együttműködést és kooperációt segítő képességei fejlődjenek, képesség váljanak a munka világába való beilleszkedésre.

- Cél a résztvevők reális jövőképének kialakítása, elérendő célok megfogalmazása, cél, hogy olyan készségek birtokába kerüljenek, melynek segítségével reális életpályát vázolhatnak fel maguknak.

- az intézmény módszertani működésének megújítása, a sikerrel alkalmazott módszertanok, eljárások, programelemek beépítése a folyamatos munkamenetbe.

- a segítő munka meghatározása, egyértelműsíteni, hogy mikor mit kell a segítő szakembernek tennie a segített gyermekek érdekében.

- kreatív problémamegoldó képességek fejlesztése, amely szolgálja a közvetlen célcsoportba tartozók alkalmazkodó képességét az élet minden területén.

- szexuális önismeret és partnerismeret fejlesztése, megfelelő felelősségérzet kialakítása

- az érzelmi, magatartásbeli és szociális fejlesztés, önbizalom és önbecsülés kialakítása mozgásterápia eszközeivel.

- érzelemkifejezés javítása, agressziókezelés, reszocializáció a közösségépítés erejével.

A megvalósított egyes projektelemek részlet bemutatása:

Jövőkép kialakítását célzó programsorozat - "Te vagy a Jövő"

A legnagyobb erőpróba kétségkívül az, hogy a fiatalokat felkészítsük a XXI. század kihívásaira. A versenyhelyzet egyre fokozódik, az új információ mennyisége évente megduplázódik, az információ terjedésének sebessége pedig exponenciálisan növekszik. Hogyan lesznek képesek a fiatalok megfelelni az új kor elvárásainak? Pedagógusok, szülők és üzletemberek egybehangzó véleménye, hogy idejétmúlt az a szemlélet, hogy az iskolákban elegendő az alaptantárgyak és alapismeretek elsajátíttatása. Ahhoz, hogy a diákok valóban sikeresek lehessenek életük során, szükségük van jellembeli, életvezetési és interperszonális kompetenciák elsajátítására és kiegyensúlyozott gyakorlására is. Az üzleti élettel és oktatással foglalkozó szakmai körök így fogalmazták meg a XXI. századi munkavállalókkal szemben támasztott igényeket: A munkaadók által keresett készségek: tisztesség jó kommunikációs készség motiváció elemzőképesség jó munkamorál technológiai jártasság kapcsolatteremtési készség szervezettség csapatmunka kreativitás.

A programelem szerves részét képezi a többi programelemnek, és egyben megalapozta a gondolkodás fejlesztését, a kreativitás kibontakoztatását, melyet a program során további elemekkel bővítettünk. 8 óra időintervallumban játékos formában csoportoztunk a fiatalokkal, melynek keretében újragondolták a jövővel kapcsolatos elképzeléseiket és kimozdítottuk a passzív, sodródó életszemléletéből, hogy kezébe vehesse jövője irányítását. A "Kép - élmény fotó alapú művészetterápiás és élménypedagógiai" módszer segítségével dolgoztak a fiatalok a múltbéli emlékeik bevonásával a jövőképük kialakításával. A végső feladat a saját jövőképük pontosítása volt, valamint a fókuszálás a számukra fontos értékek irányába.

A feladat egy személyes montázs készítése volt. Különböző újságokból kivágták az általuk kiválasztott témák alapján a szimpatikusnak tartott képeket, amelyekből összeállt egy személyes montázs, amely „én vagyok”, tehát magát a fiatalt, az ő érzelmeit személyesíti meg. Személyes szöveggel ellátva az elkészült kép (montázs) és a szöveg létrehoz egy önálló harmadik képet, amely az alkotó fiatalt legjobban szimbolizálja az általa fontosnak tartott kérdésekben.

Kooperációs, kommunikációs képesség fejlesztését szolgáló programsorozat - "Mondod..., de hogyan? Érted?"

A különböző élethelyzeteket megvizsgálva látható, hogy szinte egyetlen emberi aktivitás sem valósulhat meg valamilyen kommunikáció nélkül. Így a kommunikáció többnek bizonyul, mint egyszerű kognitív képesség. A kommunikációs kompetencia végső soron olyan komponenskészlet, amely a szociális helyzetben való megfelelő viselkedés funkcióját tölti be. A kommunikációban ugyanis a személyiség egésze megnyilvánul, ezért ez egy olyan összetett kompetencia, amely a kognitív, szociális, személyes és speciális kompetenciákon alapul. A különböző elméletek rámutatnak a kommunikációs fejlesztés jelentőségére: a kommunikációs hatékonyság ugyanis fontos kritériuma az önmegvalósításnak, a kommunikáció biztosítja az önkiteljesedés, a személyiségfejlődés és a személyközi kapcsolatok kiteljesedésének folyamatát. Annak érdekében, hogy a célcsoportot az önálló életvitelre felkészítsük, elengedhetetlen volt a kommunikáció és kooperáció fejlesztése játékos csoportfoglalkozások formájában 24 óra időintervallumban.

Jellemzően kíváncsiak voltak a résztvevők arra, hogy mi fog történni itt, de viselkedésük tartózkodó volt. Szabályainkat megalkottuk nem túl aktív részvétellel. A nem minősítünk és a sértő beszéd elkerülése rendszeresen visszatérő probléma. A csoporton leképződtek az intézeti életből adódó

státuszok. Az elméleti részeket nehezen viselték, ezért a fő hangsúlyt a demonstrációk és csoportos játékok feldolgozására helyeztük. A probléma kezelés szocializált típusaiból keveset alkalmaztak, kísértett korábbi életük és tapasztalataik, amelyek fizikai megoldásokat helyezték előtérbe. Érzelmeik kifejezése alacsony verbális színvonaluk miatt frusztrációkat idézett elő. Meglepődve szembesültek vele, hogy a viselkedés a másik emberben miket vált ki. Gyakran elhangzott, hogy – én nem így gondoltam -. Gyakoroltunk olyan metakommunikatív formákat, amelyeket a minden napokban is alkalmazhatnak, ezek gyakorlását szívesen vették. A mimikai kifejezések bemutatása és gyakorlása vidáman zajlottak, a játékos formát többször is igényelték. A foglalkozásokon, amelyeken a verbális kommunikáció elemeit alkalmaztuk szembetűnő volt a helytelen artikuláció és beszédritmus zavara. Kezdetben gyakran vissza kellett kérdezni, hogy mire is gondol, később részben megtanultuk megérteni. Az írásos feladatoknál az íráskép eklektikus volta és a helyesírási szabályok figyelmen kívül hagyása rendszeres problémaként jelentkezett. Az empátia gyakorlatokat nehezen értelmezték és az empatikus viselkedést a gyengeség jelének tartották.

Tanulás és Munkamotiváció felkeltését, fejlesztését segítő programsorozat- "Alkoss…!?"

„Mindenhez kell egy jó ötlet” /David Lynch/

A kreativitás az alkotás művészete. Az a képességünk, hogy elképzeléseinket konkrét formába öntsük. A kreatív problémamegoldás egy olyan képesség, amelyet az élet minden területén alkalmaznunk kell. A kreativitás nemcsak a művészek, a színészek, a rendezők vagy az iparművészek kiváltsága, hanem mindenki számára fontos. A nap, mint nap felmerülő magánéleti, üzleti vagy munkahelyi kihívások megoldásához is szükségünk van a kreativitásunkra.

A projektben a speciális gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiataloknál elsődlegesen nem a meglévő problémákra fókuszáltunk, hiszen azt látjuk és érezzük, sokkal inkább a meglévő értékeket erősítettük és új értékek megjelenését, létrehozását és azok személyiségbe való beépülését segítettük elő. A

projekt keretében ehhez teremtettük meg azt a keretet, amely létrehoz egy alkotói teret, ahol egyszerre lehet jelen a valóság és a fantázia és lehetőség nyílik az alkotói folyamatban megjelenő megismerésre, elfogadásra a felelősség felvállalására, hogy időről időre visszatérjünk ide és foglalkozzunk, akarjuk, élvezzük, szeressük és tudjuk, hogy dolgunk van vele.

Az „Alkoss” programsorozatban az egyénekre fókuszálva sikerült minden résztvevővel külön-külön is foglalkozni és a tanulást, munkamotiváció felkeltését, fejlesztését a Képeslap projekten keresztül megvalósítani.

Szexuális felvilágosító célú programsorozat

Általános probléma, hogy a felnőttek nem tudnak mit kezdeni a fiatalok egyre korábban jelentkező szexuális érésével és érdeklődésével. Az érdeklődés egyébként mesterségesen szított, a szexuális töltetű videók, filmek nagyon gyorsan – 6-8 éves kortól (!) - felkeltik a gyerekek érdeklődését. A korán érkező szexuális ingerekkel, hatásokkal szemben a fiatalok védtelenek, és leginkább tévhitek, fél-és álinformációk alakítják drasztikusan szexuális ízlésüket – ami legtöbbször korántsem a felelősségteljes partnerkapcsolat irányába mutat.

Az iskolákban még mindig „szexuális felvilágosítás” zajlik, amely jellemzően: rövid, leginkább egyszeri alkalom, a veszélyekre koncentrál és a tiltásokat hangsúlyozza. Sajnos, a tizenéves korosztály számára a veszélyek éppen a kipróbálandó dolgok közé tartoznak – és a tiltás igen kevéssé hatékony. Ezzel szemben kevés szó esik arról, milyen út vezet a kiegyensúlyozott, boldog szexuális élet felé.

Ezen túlmenően a rendkívüli eseményekből jól látható, hogy magas a szexuális abúzus és a gyermekprostitúció aránya a célcsoport körében.

Az interaktív foglalkozásokat csoportonként 5 órában tartottuk, amelyek témája, nyelvezete, módszerei a fiatalok életkorához igazodott. A következő témákat dolgoztuk fel játékos formában: én és a testem, érintések, szexuális egészség és betegség, szerelem, a női és a férfi nemi működés, védekezés módok, nővé válni. Tekintettel arra, hogy a célcsoportban sok lány élt át szexuális abúzust,

így igen aktuális volt számukra a témák feldolgozása. Kölcsönösen sokat tanultunk egymástól a feladatfeldolgozások és beszélgetések során.

Mozgásterápiás foglalkozás

A Mozgás és táncterápia során fejleszthetők a különböző tanulási nehézségek (pl. kinesztetikus memória, mozgástervezés és kivitelezés összehangolása, tértudatosság, figyelem, szimbólumhasználat, absztrakciós képességek fejlesztésén keresztül). Ezen készségek alapvető fontosságúak az íráshoz, olvasáshoz, emlékezet fejlesztéséhez és az absztrakt/szimbolikus gondolkodás kialakulásához. Az érzelmi, magatartásbeli és szociális fejlődés segíti a diákokat magasabb

intellektuális teljesítmény elérésében. A Mozgás- és Táncterápia egyik fontos eredménye lehet az önbizalom fejlődése, mely elengedhetetlen jó eredmények eléréséhez.

- Hiperaktív és figyelemzavaros diákok teret kapnak, hogy kifejezzék aktív impulzusaikat és megtanulják kontrollálni őket.

- Szocializációs zavarokkal rendelkező fiatalok a terápiás csoporttámogató közegében visszajelzéseket kapnak társaiktól és új (verbális és nonverbális) kommunikációs stratégiákat próbálhatnak ki.

- Testképzavarral, fizikai rendellenességekkel küzdő tanulók a testtudati munkának köszönhetően egészségesebb viszonyt alakíthatnak ki a testükkel

- A rászoruló diákok segítséget kapnak, hogy kifejezzék, megértsék és feldolgozzák érzelmi, családi problémáikat

A célcsoport számára 24 óra időintervallumban biztosítottunk mozgás és táncterápiát.

Esztergomi Speciális Gyermekotthoni Központ, Általános Iskola és Szakiskola

EFOP-1.2.7-16-2017-00025

Családon belüli kapcsolatokat támogató program - "Találkozás…"

„Hogy mi a család? Nem tudom, de azt remélem, hogy nekem jó családom lesz.” – ez a válasz érkezett egy kamasz gyerektől, akit arra kértünk, hogy fogalmazza meg a család fogalmát. Az ember magánéletének sikerességét boldog, kiegyensúlyozott családi léte alapozza meg bármely életkorban. Az ember társas lény, a családi együttélés számára a legtermészetesebb együttélési forma, amely testi, lelki, szellemi fejlődése számára a legkedvezőbb. Ezen még az sem változtat, hogy egyes kultúrákban más és más elképzelések élnek arról, hogy kik alkotják a családot. Azt viszont fontosnak tarjuk megállapítani, hogy a kapcsolatok, és a gyökerek, a hovatartozás, a származás, az érzelmi viszonyok mind-mind meghatározói az ember identitásának, és annak fejlődésének. A gyermekvédelmi szakellátásban részesülő fiatalok családi rendszerével való kapcsolattartás elősegítése, valamint annak minőségére irányuló fejlesztő beavatkozás a jelen program célja. volt. Ezeken a napokon a fiatalok bemutatták hozzátartozóiknak tudásukat és készségeiket előadás és kiállítás formájában, együtt étkeztek és közösen oldottak meg feladatokat, mely a közös gondolkodást és a problémamegoldás készségét kívánta erősíteni bennük. Mindezek mellet nagyon fontos volt a közös jó élmény megélése, a jó hangulat és vidámság közösségi élménye. A három telephelyen összesen 5 alkalommal tartottunk családi napot (Esztergom 2021.01.28. Pályaorientáció, 2021. 05.29. Gyereknap, 2021.05.18. Kulturális Fesztivál, Kalocsa 2021.05.27. Gyermek- és sportnap, Zalaegerszeg 2021.05.22. Családi nap).

Közösségépítő, agressziókezelő tematikus csoportfoglalkozások

A frusztráció, harag, tehetetlenség érzése agressziót válthat ki. Ha úgy érezzük, hogy akadályoznak a célunk elérésében, illetve nem tudjuk érvényre juttatni az akaratunkat, lehetséges, hogy agresszióval reagálunk. Ha agresszívvá válunk, akkor nehezebben tudjuk elérni a célunkat, mert a másik megretten és védekezésbe, vagy ellentámadásba lendül, valódi együttműködés nem tud megvalósulni. Agresszív fellépéssel a kapcsolatot nem tudjuk óvni, pusztán a saját igényeink, ösztönkésztetéseink hatására cselekszünk.

Gyakran egy adott helyzetben nem gondolkodunk, hanem elborítanak az érzelmek. Nem vagyunk robotok, nem lehet mindig tökéletesen mérlegelni és hideg fejjel dönteni, erre nem vagyunk képesek. Az azonban elvárható, hogy az esetek nagy többségében legalábbis egy pillanatnyi mérlegelést megejtsünk, ezzel lehetővé téve azt, hogy mérlegre tegyük a kapcsolat fontosságát, és ha értékesnek találjuk ezt a kapcsolatot, akkor nem léphetünk fel agresszív módon, azt kezelni kell. Megtehetjük, hogy kilépünk az adott helyzetből, időt kérünk, kifejezésre juttatjuk, hogy később szeretnénk visszatérni a

témára. A foglalkozásokon mozgásos és témafeldolgozásos formában kerestük az agresszió kezelésének és feldolgozásának lehetséges változatait.

Egyéni pszichoterápia- lelki traumán átesett, még tünetmentes gyermekek számára

Az ellátottak körében gyakori jelenség a szorongás a lelki traumák viselése, a szenvedélybetegségek különféle formája, a viselkedési addikciók, az önismeret hiánya. A program során legalább 10 fő számára biztosítottunk 100 órában egyéni pszichoterápiás foglalkozásokat.

A program sokat segített a fiataloknak egyéni traumáik elfogadásában és feldolgozásában, mely jelentősen kihatott az életükre.

A célcsoporttal közvetlenül foglalkozók számára szemináriumok

A célcsoport esetében gyakori veszély az áldozattá válás. Az „áldozatok" azokat a személyeket jelentik, akik – egyénileg vagy közösen – sérelmet szenvedtek, beleértve a testi vagy szellemi sérülést, érzelmi szenvedést, gazdasági veszteséget vagy alapvető jogaik lényeges csorbítását olyan cselekmények vagy mulasztások által, amelyek sértik a tagállamokban érvényes büntetőtörvényeket, beleértve a hatalommal való bűnös visszaélést tilalmazó törvényeket. A kriminológia feladatai közé tartozik, a bűnözővé válás okaira adandó magyarázat, míg a viktimológiának az áldozattá válás folyamatát kell kutatnia. Nem kis jelentőségű annak tisztázása, mennyiben járultak hozzá az áldozat cselekedetei és tulajdonságai a bűncselekmény elkövetéséhez, azaz milyen az áldozat ún. viktimitási foka. Az áldozattá válást elősegíthetik: személyi kör, az ember kapcsolata a szociális környezettel, a képzettség, valamint a tér és az idő mint objektív adottságok. A személyi körbe sorolhatók a kor szerinti meghatározottság, az egészségi állapot, az áldozat helye a családban és a család struktúrája. Mindezeknek kiemelt a jelentősége. Az áldozattá válás kockázata nem azonos valamennyi gyermek esetében. Vannak lányok és fiúk, akik a sérelmükre elkövetett szexuális bűncselekmény szempontjából sebezhetőbbek. A célcsoporttal foglalkozók számára 4 alkalommal tartottunk 4 órában szemináriumi foglalkozást az áldozattá válásról és az áldozat segítésről.

A szemináriumi beszélgetés során hangsúlyt kapott a nevelők részéről megélt tapasztalatok összegyűjtése, melyek az ellátottakkal való foglalkozások során keletkeztek. Továbbá foglalkoztunk a már kialakult helyzet kezelésének alternatíváival, a nevelők eszközeivel és lehetőségeivel a kezelésben.

Esztergomi Speciális Gyermekotthoni Központ, Általános Iskola és Szakiskola

EFOP-1.2.7-16-2017-00025

Esztergom, 2023.08.14.

Hegedűs Mária

intézményvezető

Esztergomi Speciális Gyermekotthoni Központ, Általános Iskola és Szakiskola 2500 Esztergom, Budai Nagy Antal u. 72.